Millî Dış Politika

DIŞ POLİTİKA
Bağımsız bir devletin diğer devletlerle ilişkilerinde, **ulusal yararlarına** dayanarak benimsediği ilkeler doğrultusunda izlediği yoldur. Diplomatik, ekonomik ve siyasi ilişkileri belirler.

DİPLOMASİ
Dış ilişkilerin ve dış politikanın **yürütülme biçimiyle** ilgili her türlü kanun, kural, görüşme ve uluslararası ilişki yöntemidir.

MİLLÎ POLİTİKA
Atatürk'ün yeni Türk devletinin dış politikasına verdiği addır. **Milletin yararını ve çıkarlarını** gözeten, bağımsızlığı esas alan ve **millî güce** dayanan politikadır.

BUNU UNUTMA

Bir devletin diplomasideki tavrı; **yer altı ve yer üstü kaynaklarıyla**, **coğrafi konumuyla**, siyasi, sosyal ve ekonomik **gücüyle** yakından ilişkilidir.

Ankara'da diplomatik bir kabul (temsilî)

Yeni devletin dış politikası

Atatürk gençliğinden beri uluslararası gelişmelerle yakından ilgilendi; Türkiye'nin çağdaş uygarlıklar arasında yer almasının **etkin bir dış politikaya** bağlı olduğunu söyledi. **Lozan Antlaşması'yla** yeni devlet uluslararası alanda tanındı; **Cumhuriyet'in ilanıyla** rejim belirsizliği giderildi ve dış politikanın kurumsal temelleri atıldı. Asya ile Avrupa'yı bağlayan Türkiye, iki kıtadaki ülkeler arasında bazen **belirleyici**, bazen **dengeleyici** oldu. Dış politikanın temel hedefi, Lozan'da çözülemeyen sorunları **millî çıkarlara uygun** biçimde çözmekti.

Dış politikanın amaçları

- **Ulusal bağımsızlıktan taviz vermeden** Türk milletinin barış içinde her alanda gelişmesini sağlamak
- Savaş meydanlarında kazanılan zaferlerin **barış masasında kaybedilmesini önlemek**
- Eşitliğe dayanan **dostluklar ve ittifaklar** kurmak
- **Bağımsızlığı ve toprak bütünlüğünü** korumak

İzlenen yol

- Akla dayalı, **gerçekçi** bir yol
- **Mütekabiliyet** (karşılıklılık) esasına dayanan, **millî menfaatleri** öne alan **barışçı** politika
- Her zaman **Türk kamuoyunu** dikkate alma
- İnsancıl ve barışçıl ittifaklara destek
- **Sömürgeciliğe ve yayılmacılığa** karşı olma

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Atatürk Dönemi dış politikası **her türlü sömürgeciliğe ve yayılmacılığa karşıdır.** Başka ülkenin toprağında gözü yoktur; amaç var olanı korumak ve geliştirmektir.

Kendi gücüne dayanmak

Atatürk, varlığımızı korumak için **önce kendi gücümüze** dayanmayı dış politikanın temel unsuru saydı. Ama bu, Türkiye'nin yalnız kalması demek değildi: Millî Mücadele'nin başında Sovyetlerle yapılan dostluk antlaşması, Lozan'dan sonra imzalanan bölge ve güvenlik paktları, Türk milletinin yararına olduğu sürece **ittifaklara açık** olunduğunu gösterir. Millî güce dayanan bu dış politika, Türkiye'nin izlediği **millî politikanın bir parçasıdır**; dayanakları **Misakımillî**, **Lozan Antlaşması**, **millî güç** ve **uluslararası hukuktur**. Kısacası bu politika **bağımsızlığı esas alan** ve **millî güce dayanan** bir siyasettir.

Dış Politikanın İlkeleri

İlke	Açıklama
Tam bağımsızlık	Dış politika Misakımillî'ye ve millî politikaya uygun olmalı; **siyasi ve ekonomik bağımsızlıktan** asla ödün verilmemelidir. Millî Mücadele'deki görüşmelerde ve **Lozan'da** bu ilkeden taviz verilmedi. Atatürk'e göre askerî ve siyasi zaferler **ekonomik zaferlerle** pekiştiğinde gerçek bağımsızlık sağlanır.
Gerçekçilik	Ülkenin ve dünyanın gerçekleri dikkate alınır: Türkiye'nin jeopolitik durumu, tarihi, Millî Mücadele'nin kazanımları, cumhuriyetin değerleri ve dünyadaki olaylar doğru analiz edilir. Millî güç ile millî hedefler arasında uyum gözetilir; **boş hayaller ve maceracılık** yoktur. Atatürk'e göre uygulamaya dönüştürülemeyen fikirlerin değeri yoktur.
Akılcılık	Ülkenin sorunları dikkate alınarak akılcı bir yol izlenir; diplomaside **bilim ve teknoloji** yol gösterir. Dış politika dogmalara değil **akla ve bilimsel düşünceye** dayanır; uluslararası hukuka bağlı kalınır. Atatürk, ebedî dostluk ya da ebedî düşmanlık yerine **değişen şartları ve karşılıklı yararı** esas aldı.
Mütekabiliyet (karşılıklılık)	Bir devletin, diğer devletin vatandaşlarına, mahkeme kararlarına ya da herhangi bir davranışına **aynı biçimde karşılık vermesidir**. Uluslararası ilişkilerde **eşitlik** esastır; diğer devletlerin iç işlerine karışılmaz, onlardan da aynı tutum beklenir.

Mütekabiliyete örnek

Lozan Antlaşması'nın 45. maddesi, Türkiye'deki gayrimüslimlerle Yunanistan'daki Müslümanların insan hakları bakımından **benzer muamele görmesi** için iki devlete karşılıklı sorumluluk yükledi. Lozan'da Türkiye antlaşmaya taraf öteki devletlerle **eşit** konumdaydı. Yunanistan Batı Trakya Türklerinin mallarına el koyunca Türkiye'nin de İstanbul Rumlarının mallarına el koyması da karşılıklılığa örnektir.

DİKKAT!

Atatürk dış politikada **sabit dostluk ya da sabit düşmanlık** gütmedi. Dün savaştığımız Yunanistan ile 1930'da dostluk kurulması bunun göstergesidir.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Tam bağımsızlık **siyasi, mali, ekonomik, adli, askerî ve kültürel** her alanı kapsar. Birinden yoksun olmak, bağımsızlığın tamamından yoksun olmak demektir.

Atatürk'ten gerçekçilik

1923'te TBMM'de: "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükûmetinin sabit, olumlu, maddî bir siyaseti vardır: O da ... kesin olarak belirlenmiş millî sınırları dahilinde hayatını ve istiklâlini temin etmeye yöneliktir. ... hayalden tamamen uzak ve tamamen gerçekçidir." Bu söz, **millî sınırlar** içinde kalan, hayalî emellerden uzak bir dış politikayı anlatır.

Atatürk'ten akılcılık

1922'de Bursa'da: "Gözlerimizi kapayıp mücerret yaşadığımızı farzedemeyiz ... Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve her ferd-i milletin kafasına koyacağız, ilim ve fen için kayıt ve şart yoktur." Atatürk'e göre uygar olmayan toplumlar, uygar olanların ayakları altında kalmaya mahkûmdur. Bu söz, dış politikada **bilim ve aklın** yol gösterici olduğunu anlatır.

Bir benzetme

Mütekabiliyeti bir **selamlaşma** gibi düşün: Sen komşuna selam verirsin, o da sana selamla karşılık verir. Sen ona saygı gösterirsen o da sana saygı gösterir. Devletler arasında da bir devlet nasıl davranırsa, karşı taraf da ona **aynı biçimde** davranır.

Barış, Menfaat ve Kamuoyu

İlke	Açıklama
Barış	Dış politikanın en önemli ilkelerinden biridir; Atatürk bunu **"Yurtta sulh, cihanda sulh."** (Yurtta barış, dünyada barış) sözüyle tanımladı. Yapıcı ve barışçı davranılır, bağımsızlığımıza ve sınırlarımıza saygı duyan devletlerle iyi ilişkiler kurulur. Barışçılık, Lozan'dan kalan sorunların çözümünde Türkiye'ye **kolaylık, haklılık ve kazanç** sağladı.
Millî menfaatleri esas alma	Diğer devletlerle ilişkilerde ölçü **Türk milletinin çıkarıdır**; Türkiye başka ülkelerin iç siyasetine ya da yönetim biçimine göre yön değiştirmez. Atatürk, kamuoyunu hesaba katmayan bir dış siyasetin kalıcı olamayacağını düşündü. Amaç milleti huzurlu ve mutlu kılmak, yurdu bayındır hâle getirmektir; ulaşılamayacak hedeflerin peşine düşülmez, milleti zarara uğratacak adımlar atılmaz.
Türk ve dünya kamuoyunu dikkate alma	Atatürk dış politikanın **Türk halkının desteğiyle** başarılı olacağına inandı. Kamuoyu dikkate alınarak dünyadaki gelişmeler takip edilmeli; sorunlar barış içinde, dürüst ve **hukuka uygun** biçimde çözülmelidir.

MİLLÎ MENFAAT
Bir milletin kendi güvenliği, refahı ve mutluluğu için **uluslararası hukuka uygun olmak şartıyla** zorunlu olduğuna inandığı her şeydir. Millî menfaatlere millî hedef ve politikalar belirlenerek ulaşılır; bu hedefler dünya menfaatleriyle de **uyumlu** olmalıdır.

KAMUOYU
Bir konuyla ilgili **halkın genel düşüncesidir**. Atatürk'e göre gerçek kamuoyu, kimsenin etkisinde kalmayan kişilerin duygu ve düşüncelerinden oluşur.

ÖNEMLİ

Atatürk barış için **uluslararası tedbirler** aldı: **Milletler Cemiyetine** üye olarak dünya barışına, **Balkan Antantı** ve **Sadabat Paktı** ile bölgesel barışa katkı sağladı.

Haberler halka ulaşıyor (temsilî)

Kamuoyuna verilen önem

- Kongre ve toplantılara **halkın seçtiği kişiler** katıldı, onların düşüncesine önem verildi.
- Millî Mücadele yıllarında halk **basın yayın** yoluyla bilgilendirildi, gerektiğinde görüşüne başvuruldu.
- **Anadolu Ajansı** kurularak Türkiye'nin ilke ve hedefleri ulusal ve uluslararası kamuoyuna duyuruldu.
- Atatürk dünya liderleriyle Türkiye'de görüştü; ülke kamuoyunun dünyada olup bitenden haberdar olması gerektiğini söyledi.

Atatürk'ün insanlık anlayışı: "Dünya uluslarının mutluluğuna çalışmak kendi huzur ve mutluluğuna çalışmak demektir. Çünkü insanlığın tümünü bir vücut ve bir ulusu bunun bir parçası saymak gerekir. Bir vücudun parmağındaki acıdan diğer bütün parçalar etkilenir." Bu söz Atatürk'ün **dünya kamuoyunu** ve **dünya barışını** önemsediğini gösterir.

Notlarım

Sözden İlkeye

LGS'de Atatürk'ün bir sözü verilir ve hangi dış politika ilkesini yansıttığı sorulur. Anahtar kelimeleri yakala!

Atatürk'ün sözü	İlke
"Savaş zorunlu ve hayati olmalıdır. Ulusun yaşamı tehlikeyle karşı karşıya kalmadıkça savaş bir cinayettir."	**Barış**
"Siyasi, mali, ekonomik, adli, askerî, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir..."	**Tam bağımsızlık**
"Her işin esas hedefine kısa ve kestirme yoldan ulaşmak arzu edilir olmakla beraber yolun makul, mantıki ve özellikle bilimsel olması şarttır."	**Akılcılık**
"Erişilemeyecek hayalî emeller peşinde milleti uğraştırmamak ve zarara sokmamak... Uygar dünyadan, uygar ve insani davranış ve karşılıklı dostluk beklemektir."	**Gerçekçilik** (hayalî emel), **mütekabiliyet** (karşılıklı dostluk)
"Millî sınırlarımız içinde her şeyden önce kendi kuvvetimize dayanıp, varlığımızı koruyarak millet ve memleketin gerçek mutluluğu ve kalkınmasına çalışmak... Medeni dünyadan medeni ve insanca muameleyi ve karşılıklı dostluğu beklemektir."	**Millî güce dayanma** (kendi kuvvetimiz), **mütekabiliyet**
"Samimi olarak bu memleketin, bu milletin menfaatine yapılacak bir iş olsun, ben onu göz önüne almayayım; bu, mümkün değildir."	**Millî menfaatleri esas alma**
"Cumhuriyet'in dış siyasetinin yönü... haklara karşılıklı olarak saygı gösterme..."	**Mütekabiliyet, barış**
"Yapmak gücünde olmadığımız işleri uyuşturucu, oyalayıcı sözlerle yaparız diyerek ulusa karşılık gündelik politika izleme, ilkemiz değildir."	**Türk kamuoyunu dikkate alma**

Anahtar kelime ipucu: karşılıklı muamele / karşılıklı dostluk → **mütekabiliyet** • hayalî emel, erişilemeyecek hedef → **gerçekçilik** • kendi kuvvetine dayanma → **millî güce dayanma** • makul, mantıki, bilimsel → **akılcılık** • savaş cinayettir → **barış** • milletin menfaati → **millî menfaat**. **Karıştırma, bunlar ilke değil:** saldırganlık, yayılmacılık, sömürgecilik, hayalperestlik, maceracılık, durağanlık.

Atatürk'ü ziyaret eden liderler

Atatürk yabancı bir devlet konuğunu karşılıyor (temsilî)

Yıl	Konuk	Neyi gösterir?
1928	Afgan Kralı Amanullah Han ve Kraliçe Süreyya (Ankara)	Doğudaki komşularla dostluk
1930	Yunan Başbakanı Venizelos (Ankara)	Türk-Yunan dostluğu
1933	Yugoslav Kralı Aleksandr (İstanbul)	Balkan iş birliği
1934	İran Şahı Rıza Pehlevi; İsveç Veliaht Prensi Gustav Adolf (Ankara)	Bölgesel barış, Avrupa ile ilişkiler
1936	İngiltere Kralı VIII. Edward (Dolmabahçe Sarayı)	Büyük devletlerle ilişkilerin normalleşmesi

Dış politikanın temel esasları

Akılcı ve gerçekçi olmak • Yapıcı ve barışçı davranmak • Bağımsızlığımıza ve sınırlarımıza saygı duyan devletlerle iyi ilişkiler kurmak • İç işlere karışmamak, karışılmasına izin vermemek • Sorunları hukuka dayalı barışçı yollarla çözmek • Dış politikayı iç teşkilata uygun yapmak • Milletin hayatı tehlikede olmadıkça savaşa girmemek • Millî sınırlar içinde önce kendi kuvvetimize dayanmak. Bu esaslar sayesinde Türkiye **maceracı olmayan, akılcı** bir yol izledi.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

İleri görüşlülük: "Yolunda yürüyen bir yolcunun yalnız ufku görmesi kâfi değildir. Muhakkak **ufkun ötesini** de görmesi ve bilmesi lazımdır."

Kazanım: Atatürk Dönemi Türk dış politikasının temel ilkelerini ve amaçlarını açıklar.

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

☐ 1. Atatürk Dönemi dış politikası yayılmacılığa dayanır.
☐ 2. Mütekabiliyet, karşılıklılık demektir.
☐ 3. "Yurtta sulh, cihanda sulh." sözü barış ilkesini ifade eder.
☐ 4. Atatürk dış politikada kamuoyunu dikkate almamıştır.
☐ 5. Yeni Türk devleti Lozan Antlaşması ile uluslararası alanda tanınmıştır.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Diplomasi	☐	Bir konuda halkın genel düşüncesi
B) Mütekabiliyet	☐	Milletin hayatı tehlikede olmadıkça savaşmamak
C) Kamuoyu	☐	Devletlerin birbirine aynı biçimde davranması
D) Barış	☐	Hayalî emeller peşinde koşmamak
E) Gerçekçilik	☐	Dış politikanın yürütülme kural ve yöntemleri

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **Lozan** | **millî menfaat** | **Anadolu Ajansı** | **45.**

1. Kamuoyunu bilgilendirmek için ..... kuruldu.
2. Lozan'ın ..... maddesi mütekabiliyete örnektir.
3. Hukuka uygun olarak güvenlik ve refah için zorunlu görülen her şey ..... olarak adlandırılır.
4. Yeni devlet ..... Antlaşması ile uluslararası alanda tanındı.

D. Bilgimi yazıyorum

1. Dış politika ile diplomasi arasındaki fark nedir?

2. Atatürk Dönemi dış politikasının iki temel amacını yazınız.

3. Mütekabiliyet ilkesine bir örnek veriniz.

4. Atatürk Dönemi dış politika ilkelerinden üçünü yazınız.

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!